

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Davida Hipšra, soudce Milana Podhrázkého a soudkyně Jiřiny Chmelové v právní věci žalobkyně: **Mgr. E. N.**, proti žalovanému: **Magistrát hlavního města Prahy**, se sídlem Mariánské náměstí 2/2, Praha, **za účasti** osoby zúčastněné na řízení: Bc. T. R., v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 27. 8. 2025, č. j. 6 A 50/2025-47,

t a k t o :

Kasační stížnost **s e z a m í t á .**

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Žalobou podanou u Městského soudu v Praze (dále též „městský soud“) se žalobkyně domáhala zrušení rozhodnutí žalovaného Magistrátu hlavního města Prahy, odboru živnostenského a občanskosprávního, ze dne 2. 4. 2025, č. j. MHMP 278455/2025 (dále jen „napadené rozhodnutí“), jímž žalovaný zamítl její odvolání a potvrdil rozhodnutí Úřadu městské části Praha 7, odboru správních agend (dále jen „správní orgán prvního stupně“), ze dne 7. 1. 2025, č.j. MČ P7418324/2024/OSA/ODEO/Kož (dále jen „prvostupňové rozhodnutí“). Prvostupňovým rozhodnutím byl na žádost osoby zúčastněné na řízení, která osvědčila nabytí vlastnického práva k bytové jednotce na adrese B. 577/19, P., na základě příklepu ve veřejné dražbě, zrušen podle § 12 odst. 1 písm. c) a odst. 2 zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o evidenci obyvatel“), údaj o místu trvalého pobytu žalobkyně na adrese B. 577/19, P..

[2] Žalobkyně současně s podáním žaloby žalobkyně podala návrh na přiznání odkladného účinku žalobě, o němž soud rozhodl usnesením ze dne 12. 6. 2025 č.j. 6 A 50/2025-27, kterému městský soud nevyhověl. Následně podáním ze dne 2. 7. 2025 požádala soud o poskytnutí zástupce, a to vzhledem k jejím finančním poměrům a vzhledem k tomu, že žalovaný právního zástupce mít bude.

[3] Podle § 35 odst. 10 věta první s. ř. s. navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát

[4] Za účelem ověření splnění první podmínky žalobkyně k výzvě soudu předložila Prohlášení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Po posouzení situace žalobkyně uvedl, že z údajů, které uvedla v prohlášení, lze učinit závěr o její nepříznivé finanční, majetkové a sociální situaci. Přesto v projednávaném případě podmínky pro úplné ani částečné osvobození od soudních poplatků neshledal. Při rozhodování o osvobození od soudních poplatků (jakožto součásti splnění první podmínky) v dané věci soud přihlédl především ke skutečnosti, že žalobkyně již ve věci zaplatila soudní poplatek v celkové výši 4.000 Kč, a to za žalobu a za návrh na přiznání odkladného účinku, aniž by v řízení namítala, že jí finanční situace brání soudní poplatek zaplatit, a aniž by žádala o osvobození od soudního poplatku. Považoval za zjevné, že zjištěná finanční situace na straně žalobkyně prokazatelně není takového charakteru, aby jí bránila v přístupu k soudu. Vedle toho soud přihlédl ke skutečnosti, že v projednávané věci s ohledem na charakter soudního řízení správního není na místě očekávat další náklady řízení, které by musela vynaložit, a to dokonce ani v hypotetickém případě neúspěchu podané žaloby. První podmínka zakotvená v § 35 odst. 9 věta první s. ř. s. tak podle městského soudu v případě žalobkyně nebyla naplněna.

[5] Dále konstatoval, že není splněna ani druhá podmínka pro ustanovení zástupce vyplývající z § 35 odst. 10 s. ř. s., neboť v projednávané věci ustanovení zástupce není nezbytně zapotřebí k ochraně práv žalobkyně. Městský soud zohlednil charakter řízení o žalobě vymezený předmětem soudního přezkumu, a ve vztahu k žalobkyni zejména její schopnost samostatně hájit své zájmy v řízení před soudem, a to s přihlédnutím ke složitosti projednávané věci, obsahu a rozsahu návrhu na zahájení řízení. Dospěl k závěru, že z obsahu žaloby je zjevné, že žalobkyně dokáže sama, i bez právní pomoci, náležitě zformulovat správní žalobu splňující všechny nezbytné náležitosti po formální i obsahové stránce a z obsahu žaloby je rovněž zřejmé, v jakých okolnostech žalobkyně spatřuje nezákonnost napadeného rozhodnutí. Vzhledem k uvedenému neshledal naplnění všech zákonem stanovených podmínek pro ustanovení zástupce žalobkyni, a proto její návrh na ustanovení zástupce usnesením označeným v záhlaví zamítl.

pokračování

II.

[6] Proti usnesení městského soudu podala žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) kasační stížnost, v níž se domáhala jeho zrušení. Namítala nezákonnost závěru, že není splněna ani jedna z podmínek pro ustanovení zástupce z řad advokátů. V kasační stížnosti současně požádala o osvobození od soudního poplatku a podala návrh na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti. Městský soud sice konstatoval její nepříznivou situaci, která se ještě zhoršila, avšak kladl jí k tíži snahu zaplatit soudní poplatek. Uhrazení soudního poplatku měl naopak brát jako snahu nezneužívat institutu osvobození od soudních poplatků. Dále uvedla, že žalobu sepsala s pomocí vzoru na internetu a umělé inteligence, což neznámá, že je schopna kvalifikovaného ústního jednání u soudu. Přestože má vysokoškolské vzdělání, není schopna před soudem vystoupit, neboť nezná potřebné právní předpisy. Zdůraznila, že smyslem čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a § 138 o. s. ř. je, aby účastníci nebyli jen pro své majetkové nebo jiné významné osobní poměry vyloučeni ze svého práva na přístup k soudu.

III.

[7] Nejvyšší správní soud předepisuje, že stěžovatelku v tomto řízení o kasační stížnosti netíží povinnost být zastoupena advokátem ani poplatková povinnost. Kasační stížnost je totiž podána proti procesnímu usnesení, kterým se nekončí řízení o žalobě (usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS).

[8] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[9] Podle § 35 odst. 10 věty první s. ř. s., *navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát.*

[10] Jak správně upozornil již městský soud v napadeném usnesení, podmínky pro ustanovení zástupce musí být splněny kumulativně. Městský soud posuzoval zvlášť splnění podmínek pro osvobození od soudního poplatku pro účely ustanovení zástupce a zvlášť splnění podmínky nezbytnosti zastoupení pro ochranu práv stěžovatelky v řízení o její žalobě.

[11] Při posuzování toho, zda je zastoupení třeba k ochraně stěžovatelčiných práv, městský soud vycházel z charakteru řízení o žalobě vymezeného předmětem soudního přezkumu, tj. napadeným rozhodnutím, a ve vztahu ke stěžovateli zejména její schopnost samostatně hájit své zájmy v řízení před soudem, a to s přihlédnutím ke složitosti projednávané věci, obsahu rozsahu žaloby. Městský soud přitom konstatoval, že má žaloba všechny požadované základní náležitosti a je z ní zřejmé, čeho se žalobkyně (stěžovatelka) domáhá. Nejvyšší správní soud se již dříve zabýval kritérii posuzování nutnosti zastoupení ve svém rozsudku ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004-64, následovně:

„Advokát bude ustanoven zástupcem účastníka k ochraně jeho zájmů tehdy, jde-li o věc po stránce skutkové nebo právní složitou a jestliže potřeba ochrany práv účastníka v soudním řízení vyjde najevo, např. z nekvalifikovaných podání účastníka, jímž se na soud obrací apod. Vzhledem k tomu, že největší nároky po odborné stránce klade na účastníka řízení formulování samotného návrhu (žaloby), navíc v poměrně krátkém časovém úseku, je právě obsahová a formální úroveň sepsané žaloby kritériem pro závěr soudu o potřebě ochrany práv účastníka.“ Z ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu tedy vyplývá, že správní soud při posuzování naplnění druhé podmínky přihlíží zejména k charakteru projednávané věci, k osobnostním poměrům žalující osoby, k úrovni žaloby, případně dalších podání, z nichž lze dovodit úroveň povědomí žalobkyně o jejích právech v soudním procesu a vůbec právních poměrech v České republice (viz rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 9. 2003, č. j. 1 Azs 5/2003-46, ze dne 26. 2. 2004, č. j. 6 Azs 19/2003-45, ze dne 8. 1. 2013, č. j. 3 As 92/2012-34, ze dne 31. 5. 2011, č. j. 5 Afs 20/2011-62, či ze dne 21. 5. 2015, č. j. 7 As 84/2015-14). Za hlavní kritérium pro závěr soudu o potřebě ochrany práv účastníka řízení lze přitom považovat obsahovou a formální úroveň návrhu (žaloby), neboť právě formulace návrhu klade na účastníka řízení po odborné stránce největší nároky (rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004-64, a ze dne 27. 9. 2017, č. j. 1 As 312/2017-12). Ustanovení zástupce tedy zpravidla není namístě v situaci, kdy podaná žaloba obsahuje všechny formální náležitosti, řádně formulované žalobní body a bezvadný petit a je z ní patrné, čeho a na základě jakých důvodů se stěžovatelka domáhá, pokud se současně nejedná o věc po právní stránce mimořádně složitou (např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2011, č. j. 5 Afs 20/2011-62).

[12] K tomu je nutné doplnit, že institut ustanovení zástupce na základě návrhu účastníka je institutem výjimečným, který lze využít jen v případech vskutku závažných jak z hlediska jejich dopadu na účastníka, tak i z hlediska právní náročnosti věci (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 8. 2013, č. j. 3 As 76/2013-21). Úmyslem zákonodárce nebylo přiznat právo na ustanovení zástupce každému, kdo o to požádá; v opačném případě by zákonodárce spojoval možnost ustanovení zástupce pouze se splněním podmínek pro osvobození od soudních poplatků, a nikoliv též s nezbytností ochrany práv účastníka (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 1. 2022, č. j. 2 As 272/2021-14). Pojem nezbytnosti je přitom třeba vykládat tak, že jde o situace, v nichž je konkrétními okolnostmi odůvodněn závěr, že bez zastoupení by účastníkovi řízení mohla vzniknout nezanedbatelná újma. Na předestřená tvrzení stěžovatelky je rovněž nutné nahlížet optikou čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, podle něhož má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Zajištěním právní pomoci se realizuje materiální rovnost účastníků. Rovnost účastníků však neznamená, že by žalobkyni musel být zástupce ustanoven v každém případě, v němž na straně žalovaného vystupuje správní orgán s odborným zastoupením (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 6. 2024, č. j. 6 As 97/2024-26, usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. II.ÚS 2479/15).

[13] V nynější věci stěžovatelka argumentuje tím, že jí při neustanovení zástupce hrozí zásadní újma, neboť není schopna kvalifikovaného ústního jednání u soudu a nezná potřebné zákony. Ze spisu je patrné, že v projednávané věci městský soud vycházel zejména z obsahu žaloby a povahy řízení, o něž jde, resp. na skutkových okolnostech

pokračování

a řešených právních otázkách v rámci nynějšího konkrétního případu. Vyhodnotil, že jde o nepříliš složitou problematiku a že stěžovatelčina formulace žalobních bodů byla dostatečná pro možnost projednání žaloby. S těmito závěry Nejvyšší správní soud souhlasí. Stěžovatelka sice v kasační stížnosti namítá, že při sepisu žaloby vycházela z internetového vzoru s dopomocí umělé inteligence, její způsob komunikace však nasvědčuje tomu, že minimálně základní povědomí o průběhu soudního řízení správního má. Ačkoliv Nejvyšší správní soud nepochybně, že stěžovatelka je laik, který nemá znalosti platného práva jako zástupce z řad advokátů, obsah samotné žaloby je dostatečně konkrétní na to, aby z něj městský soud dovodil, čeho přesně se stěžovatelka domáhá. Z textu žaloby samotné vyplývá, byť stručně, že stěžovatelka považuje napadené rozhodnutí za nezákonné a z jakého důvodu. Pokud stěžovatelka v žalobě sama nic bližšího ke své schopnosti samostatně formulovat žalobní body a samostatně před soudem jednat neuvedla, městský soud neměl důvod předpokládat, že by jí bránila v řádném vystupování před soudem jakákoli okolnost. Nejvyšší správní soud tedy ve shodě s městským soudem nepovažuje v dané věci ustanovení zástupce za nezbytně nutné, neboť z dosavadních podání stěžovatelky je zjevné, čeho chce dosáhnout, jakož i to, co je podstatou její argumentace. Městský soud se v napadeném usnesení dostatečně zabýval tím, zda byla i druhá podmínka podle § 35 odst. 10 s. ř. s., jež spočívá v předpokladu, že ustanovení zástupce je nezbytně třeba k ochraně práv účastníka soudního řízení.

[14] Na základě výše uvedených důvodů a v souladu s judikaturou Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že městský soud nepochybil a že tato kasační stížnost není důvodná. Proto ji v souladu s § 110 odst. 1 poslední věta s. ř. s. zamítl.

[15] O náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti rozhodne městský soud v rozhodnutí o žalobě. Kasační stížnost zde totiž mířila do usnesení, které je vnořeno do řízení o žalobě (rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2023, č. j. 5 As 84/2022-30, č. 4554/2024 Sb. NSS, bod 50).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. listopadu 2025

David Hipšr
předseda senátu